

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Ю. А. Верига, В. А. Кулик,
Ю. О. Ночовна, С. Ю. Іванюк

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2015

УДК 336.1(075.8)
ББК 65.290-2я73
О-50

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист № 1/11-18541 від 25.11.2014 р.)*

Рецензенти:

В. Ф. Максимова, доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою бухгалтерського обліку та аудиту Одеського національного економічного університету;

В. А. Дерій, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економічного аналізу і статистики Тернопільського національного економічного університету;

П. О. Куцик, кандидат економічних наук, професор, перший проректор Львівської комерційної академії.

Автори:

Ю. А. Верига, кандидат економічних наук, професор, завідувача кафедрою бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. А. Кулик, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

Ю. О. Ночовна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

С. Ю. Іванюк, асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Облікова політика підприємства. [текст] : навч. посіб. / Ю. А. Верига, О-50 В. А. Кулик, Ю. О. Ночовна, С. Ю. Іванюк – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 312 с.

ISBN 978-617-673-351-5

У навчальному посібнику розкрито комплекс теоретичних, організаційних та методичних аспектів формування облікової політики підприємства, висвітлено зміст, структуру і порядок складання розпорядчого документу про облікову політику. Особливу увагу приділено впливу облікової політики на показники фінансової звітності та оцінку фінансового стану підприємства.

Навчальний посібник розрахований на студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів та широке коло фахівців.

УДК 336.1(075.8)
ББК 65.290-2я73

ISBN 978-617-673-351-5

© Верига Ю. А., Кулик В. А., Ночовна Ю. О., Іванюк С. Ю., 2015.
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2015.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА»	8
Частина 1. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	11
<i>ТЕМА 1. СУТЬ І ЗНАЧЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ . . . . .</i>	<i>11</i>
1. Історія розвитку облікової політики	12
2. Сутність та значення облікової політики	21
3. Нормативно-правове забезпечення облікової політики	30
4. Елементи облікової політики	31
5. Порядок зміни облікової політики	45
6. Проблеми формування облікової політики та шляхи їх вирішення	48
<i>Завдання для практичного заняття . . . . .</i>	<i>53</i>
<i>Завдання для самостійної роботи . . . . .</i>	<i>54</i>
<i>Тематика рефератів . . . . .</i>	<i>56</i>
<i>Тести вихідного контролю знань . . . . .</i>	<i>56</i>
<i>ТЕМА 2. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІ- ТИКИ ЩОДО НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ . . . . .</i>	<i>59</i>
1. Порядок визначення вартісної межі між основними за- собами та малоцінними необоротними матеріальними активами	60
2. Порядок визначення порогу суттєвості для проведення переоцінки основних засобів та періодичність зарахуван- ня дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку	63
3. Порядок списання витрат, пов'язаних з поліпшенням основних засобів	70
4. Методи нарахування амортизації необоротних активів	73
5. Критерії розмежування операційної та інвестиційної нерухомості	91

6. Періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань	93
<i>Завдання для практичного заняття</i>	98
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	100
<i>Тематика рефератів</i>	101
<i>Тести вихідного контролю знань</i>	101
ТЕМА 3. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОБОРОТНИХ АКТИВІВ	104
1. Одиниця обліку запасів.	105
2. Способи обліку транспортно-заготівельних витрат, понесених на придбання запасів.	106
3. Методи оцінки вибуття запасів.	111
4. Способи обліку товарів.	120
5. Способи обліку готової продукції.	125
6. Способи оцінки незавершеного виробництва.	131
7. Дата первісного визнання необоротних активів та групи вибуття, утримуваних для продажу.	134
8. Методи нарахування резерву сумнівних боргів та спосіб визначення коефіцієнта сумнівності.	137
9. Дата визнання придбаних в результаті систематичних операцій фінансових активів	144
<i>Завдання для практичного заняття</i>	145
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	147
<i>Тематика рефератів</i>	151
<i>Тести вихідного контролю знань</i>	152
ТЕМА 4. ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	154
1. Методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг та порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом	155
2. Способи обліку витрат у системі рахунків бухгалтерського обліку та періодичність закриття транзитних рахунків	161
3. Елементи облікової політики щодо виробничих витрат.	175
4. Інші елементи облікової політики щодо власного капіталу і зобов'язань	188
5. Елементи облікової політики підприємства щодо звітності	195
<i>Завдання для практичного заняття</i>	217
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	219

<i>Тематика рефератів</i>	221
<i>Тести вихідного контролю знань</i>	221
Частина 2. ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ	224
<i>ТЕМА 5. ЗМІСТ, СТРУКТУРА І ПОРЯДОК СКЛАДАННЯ НАКАЗУ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	224
1. Зміст і порядок складання Наказу про облікову політику	224
2. Зміст і порядок складання додатків до Наказу про облікову політику	230
3. Критична оцінка Наказів про облікову політику вітчизняних підприємств	232
<i>Завдання для практичного заняття</i>	235
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	237
<i>Тематика рефератів</i>	237
<i>Тести вихідного контролю знань</i>	237
<i>ТЕМА 6. ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ОЦІНКУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	240
1. Взаємозв'язок облікової політики та фінансової звітності	240
2. Вплив облікової політики на оцінку фінансового стану підприємства	248
3. Вплив облікової політики на оцінку ділової активності підприємства	257
<i>Завдання для практичного заняття</i>	261
<i>Завдання для самостійної роботи</i>	263
<i>Тематика рефератів</i>	264
<i>Тести вихідного контролю знань</i>	264
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	267
ВІДПОВІДІ НА ТЕСТИ ВИХІДНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	270
ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА	271
Додаток А	276
Додаток Б	279
Додаток В	299

ПЕРЕДМОВА

Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні призвело до впровадження в практику вітчизняних підприємств облікової політики, яка представляє собою сукупність організаційно-методичних прийомів і способів ведення бухгалтерського обліку, що обираються кожним підприємством самостійно виходячи із загальноприйнятих правил і принципів обліку, визначених на державному рівні, та специфічних особливостей діяльності підприємства.

Прийняття управлінських рішень щодо одержання максимальної вигоди від функціонування підприємства залежить не тільки від належного організаційного забезпечення, але і від інформаційного забезпечення процесу управління. Тобто в умовах ринкової економіки першочергового значення набуває наявність фактичної якісної, повної, правдивої та неупередженої облікової інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів. Таку інформацію зовнішнім і внутрішнім користувачам надає фінансова звітність, складена із врахуванням обраної підприємством облікової політики підприємства. Тому важливою умовою забезпечення високого рівня професійної підготовки фахівців напряму «Облік і аудит» є формування у них глибоких теоретичних знань та практичних навичок з формування та застосування облікової політики підприємства.

Розробка власної облікової політики кожним суб'єктом господарювання виявилася необхідною у зв'язку з впровадженням ряду нормативно-правових актів, що регламентують альтернативні варіанти облікових методик і процедур, щодо яких підприємство має право вибору з урахуванням власних галузевих особливостей і специфіки діяльності, та стала основою організації і ведення бухгалтерського обліку на кожному підприємстві.

Тому дисципліна «Облікова політика підприємства» є важливою складовою загальної системи ґрунтовної підготовки спеціалістів і магістрів з обліку та аудиту і базується на знаннях

студентів, набутих під час попереднього вивчення нормативних та вибіркових дисциплін професійної та практичної підготовки: «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік I», «Фінансовий облік II», «Управлінський облік», «Облік у сфері торговельного бізнесу», «Аудит», «Звітність підприємства», «Організація бухгалтерського обліку», «Фінансовий аналіз».

Метою дисципліни є оволодіння методикою формування облікової політики підприємства.

Завданнями дисципліни є вивчення теоретичних основ формування облікової політики підприємств та набуття практичних навичок щодо застосування альтернативних способів і прийомів обліку окремих видів активів, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів, здійснення їх критичної оцінки та вибору найбільш оптимального залежно від поставлених цілей.

Після вивчення дисципліни «Облікова політика підприємства» студент повинен:

знати: зміст нормативних документів, що регламентують правові засади формування облікової політики підприємства; галузеві особливості різних підприємств та ступінь їх впливу на формування облікової політики; принципи і фактори, що впливають на формування облікової політики підприємства; основні елементи облікової політики; зміст, недоліки та переваги альтернативних методів оцінки та обліку окремих видів активів, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів; умови та способи внесення змін в облікову політику підприємства;

уміти: вільно застосовувати набуті теоретичні знання для формування облікової політики підприємства; складати наказ про облікову політику підприємства; обґрунтовувати економічну доцільність та оптимальність обраного варіанту обліку і прогнозувати наслідки прийнятого рішення; оцінювати вплив облікової політики на показники фінансової звітності підприємства, оцінки його фінансового стану і ділової активності.

Навчальний посібник з дисципліни «Облікова політика підприємства» можна використовувати як для проведення лекцій і практичних занять, так і для самостійної роботи студентів при підготовці до іспитів чи заліків.

Бажаємо Вам успіхів в опануванні дисципліни «Облікова політика підприємства»!